

Setembre crític | | Actualitzat el 20/06/2017 a les 08:30

Els refugiats de Turquia: malviure en la pobresa o abocar-se al mar

Amb motiu del Dia Internacional de les Persones Refugiades encetem junt amb la Directa la publicació de cinc reportatges escrits sobre el terreny per Joan Mas sobre la ruta dels Balcans i els obstacles per a la població refugiada per arribar a Europa |

Des de l'acord entre la Unió Europea i Turquia de març de 2016, el govern d'Erdogan fa de mur de contenció per a les persones refugiades que volen creuar a Europa. Tanmateix, a l'estat turc hi romanen milions de sol·licitants d'asil que sobreviuen en condicions de precarietat extrema i són sotmesos a abusos constants

El reportatge sobre Turquia és el primer d'un total de cinc sobre les rutes que segueixen les persones refugiades per arribar a Europa | Pau Fabregat

Mohammed es passa el dia recorrent els contenidors d'escombraries d'Esmirna, la gran ciutat turca de les costes de l'Egeu. Té poc més de 20 anys, però les seves perspectives de futur no són gaire engrescadores. D'origen sirià, va fugir de les bombes que queien sobre Alep per refugiar-se a Turquia quan va complir la majoria d'edat. Des d'aleshores, la seva vida quotidiana és una pugna constant per tirar endavant. Amb un carretó de rodetes fràgil que arrossega amunt i avall, el jove porta uns guants gruixuts i regira entre deixalles per trobar qualsevol material que sigui reciclable. Recull tot tipus de plàstics, cartrons i metalls que després vendrà a preu de saldo. Tanmateix, com la majoria de refugiats residents a Turquia, Mohammed no treu prou diners per sobreviure de manera digna.

Des de l'esclat del conflicte armat de Síria, Turquia és un dels països del món que acull a més persones refugiades. Segons els recomptes oficials, més de 3,5 milions de sol·licitants d'asil resideixen en territori turc, però la majoria malviu en condicions de precarietat absoluta, sense ajudes econòmiques ni cap mena de suport per part de l'Estat. «El govern turc només ha proporcionat allotjament als camps d'internament a un 10% dels refugiats sirians que viuen al país», explica el jurista Deman Güler, expert en drets humans i copresident de la Plataforma d'Advocats per la Llibertat, una organització de lletrats socialistes que a hores d'ara també pateix l'embat autoritari del govern d'Erdogan.

Recollidor de material plàstic, al barri de Basmane Foto: Joan Mas

Hassan i Abdul són dos germans sirians que no sobrepassen la vintena. Com Mohammed, es dediquen rondar els carrers d'Esmirna en recerca de brossa reaprofitable. Els guanys que extreuen per vendre ferralla són molt pocs, però els ajuda a pagar algunes de les despeses que té la seva família. A casa són set germans, ells dos són els més grans i han de contribuir amb el seu gra de sorra a l'economia familiar. També cuiden els germans més petits. Els seus pares treballen en fàbriques tèxtils a les afores d'Esmirna, la seva jornada laboral és molt llarga i no poden estar pels seus fills durant gaire hores.

La misèria de Basmane

La família d'Abdul i Hassan viu a Basmane, el centre històric d'Esmirna. El barri està ple de carrerons estrets, edificis vells i domicilis deteriorats que s'alcen atapeïts sobre un turó coronat per una fortalesa al bell mig de la ciutat. «Basmane era el nucli més pròsper d'Esmirna en època de l'Imperi Otomà, però amb el pas dels anys es va empobrir i va esdevenir una zona marginal», explica l'advocat Deman Güler. A hores d'ara, al barri antic hi viuen famílies turques de classe treballadora, gent migrant procedent del Kurdistan i milers de refugiades que han arribat de Síria

els darrers anys. «En general, moltes novingudes s'instal·len a Basmane perquè els preus del lloguer de l'habitatge són els més barats de la ciutat», comenta Rojda Yazmak, que treballava fins fa poc com a assistent social amb el veïnat del barri.

A Basmane, els pares de Hassan i Abdul paguen 250 lires turques mensuals -cap a 60 euros- per la casa que lloguen. Es tracta d'una quantitat molt assequible si es té en compte el preu mitjà pel lloguer d'un domicili a moltes altres zones d'Esmirna. Tanmateix, l'immoble a on viuen està mig en ruïnes, les estructures de l'escala per la qual s'accedeix a la sala principal han caigut i la brutícia de les àrees ensorrades s'escampa pels voltants. En aquestes condicions, l'únic espai de la casa que la família de refugiats sirians pot habitar és el menjador. A l'estança, les humitats i les esquerdes recorren les parets. També hi ha unes finestres que comuniquen amb l'exterior, però estan trencades. A l'altra banda, un pati ple d'aigua estancada i males herbes fa pudor d'ou podrit. «La casa no és segura, però no tenim cap altra alternativa que viure aquí», lamenten Hassan i Abdul.

El dia a dia al barri sirian de Basmane, a la ciutat turca d'Ismir Foto: Carles Palacio

«Amb l'arribada dels refugiats, la demanda d'habitatge a Basmane s'ha disparat. Molts propietaris lloguen cases en estat deplorable i a un preu desorbitat», relata Rojda Yazmak. "Hi ha famílies senceres que fins i tot dormen en soterranis insalubres", lamenta la treballadora social. Tanmateix, la situació extrema de les refugiades al barri vell d'Esmirna no és una excepció. Segons l'advocat Deman Güler, les desplaçades de guerra que viuen a la resta de Turquia pateixen unes condicions de vida similars. «Arreu del país, els refugiats viuen en un estat de pobresa molt extrema», considera el lletrat turc.

Esclavitud laboral

A diferència de molts estats membres de la Unió Europea, Turquia és un país que es troba en fase

de creixement econòmic. El món de l'agricultura, el sector industrial o la construcció generen molts llocs de treball. Als refugiats, però, se'ls emplea en condicions miserables. «Molts empresaris s'aprofiten de la vulnerabilitat dels sirians: els exploten sense contracte i per sous reduïts durant jornades laborals interminables», denuncia Deman Güler. «El 2016 només es van fer 5.000 permisos de treball per a persones refugiades que van ser registrades a la seguretat social, tota una vergonya», es queixa l'advocat. Segons ell, a les zones rurals de Turquia, les vulneracions contra els drets més bàsics de les persones refugiades encara són més extremes. «A prop d'Esmirna, a ciutats com Turgutlu o Torbali, hi ha milers de sirians que malviuen amb tendes en camps informals mentre treballen al sector agrícola en condicions d'esclavitud», afegeix el jurista expert en drets humans.

Per a qualsevol persona refugiada, sobreviure a Turquia és un repte permanent. Yasmine, una mare siriana que cria tota sola a deu infants, lluita dia rere dia per alimentar als seus fills. La canalla encara és petita, no té edat per treballar i tampoc està escolaritzada. La família, amb el pare atrapat a Síria, viu en un carrer estret sense sortida del barri de Basmane. La seva llar es redueix en una petita habitació de tres metres quadrats, a on mare i fills dormen plegats. No obstant, Yasmine ha de deixar els nens a càrrec d'alguna amiga durant el dia perquè treballa com a cosidora en una fàbrica tèxtil de la perifèria d'Esmirna. «Tot i que faig jornades laborals que superen les 10 hores, el salari que cobro no és prou alt per arribar a finals de mes», lamenta la mare refugiada.

Entre els refugiats, l'empobriment és el pa de cada dia. «Quan arribes a Turquia, et trobes al mig del no-res», relata Ahmed, un jove refugiat de Síria que viu a Esmirna des de fa mig any. «Cap institució et dona suport, no tens cap lloc a on caure mort i estàs totalment desemparat», rebla el nouvingut. «A moltes feines, els refugiats cobrem la meitat del què guanyen els turcs», critica. Des que està a Turquia, Ahmed ha treballat en sectors laborals molt diversos. Tot i ser enginyer informàtic, no troba feina del seu àmbit ni aconsegueix sortir de la precarietat. Actualment, paga 60 euros al mes per allotjar-se a l'aula d'una escola de primària que és propietat privada. Cada matí, abans que la canalla arribi per fer classe, retira totes les seves pertinences i no torna fins al vespre. «Si pogués, m'agradaria demanar asil a Alemanya, però això ara és només un somni», expressa el noi, que a vegades es planteja d'estalviar diners per pagar als grups de traficants que el podrien traslladar a territori europeu.

En el barri de Basmane, a la ciutat d'ismir, moltes persones recullen plàstic per vendre-ho a preu de cost. Per cada quilo de plàstic reben aproximadament 3 Euros (10TL) Foto: Carles Palacio

Ruta de fugida cap a les illes gregues

Esmirna, amb més de tres milions d'habitants i al costat de mar Egeu, és un dels nuclis urbans més importants de Turquia. Fins a principis de 2016, abans que Europa tanqués les seves fronteres per impedir l'entrada massiva de refugiades, la ciutat es va convertir en el punt neuràlgic a on s'ajuntava la gent en recerca d'asil que volia fer el salt a les illes gregues de Lesbos, Chios o Samos. Actualment, encara hi ha refugiades que arrisquen la seva vida per creuar la curta distància que separa les costes de Turquia de les illes de l'Egeu, però el nombre de persones que ho intenta ha disminuït en gran mesura. «Les rutes clandestines en barca s'han reduït en un 98% després de l'acord entre la Unió Europea i el govern turc», comenten fonts internes de Halklarin Koprüsü, una associació d'advocats i activistes independents amb seu a Esmirna que reivindica el respecte cap als drets de les persones refugiades. «Des del pacte bilateral amb la UE, Turquia s'ha convertit en una presó a cel obert», afegeix l'advocada Aysegül Karpuz, que és membre de l'organització.

Segons alerta Haklarin Koprüsü, Turquia no és un país segur per als milions de refugiades que hi romanen atrapades. A l'Estat turc, les persones nouvingudes en recerca d'acollida no tenen la consideració de refugiades. «Com a màxim, els refugiats sirians resideixen a territori turc amb un permís de residència temporal, però no se'ls hi atorga la consideració de refugiades», explica Aysegül Karpuz. Tanmateix, per les persones nouvingudes de nacionalitats com Afganistan, la situació encara és pitjor: el govern turc gairebé no accepta cap de les seves sol·licituds d'asil i els deporta de tornada al seu país. «A molta d'aquesta gent, l'única opció que els queda és tirar-se al mar en un intent desesperat per arribar a Europa», conclou Karpuz.

Assentament ilegals de refugiades, situades en les zones agrícoles prop de Turgutlu, Turquia Foto: Carles Palacio